

115); *Biosca*, 1359 (CoDoACA XII, 57).

En total; forma única (car *-cha* és = *ka*), però l'enumeració servirà per mostrar que no silenciem res, i que totes setze mencions presenten ò sense excepció, mai *ú*. Car s'ha dubtat si aquest nom venia de *-USCA* (Aebischer, *Top.* 160) o de *-OSCA* (id. p. 163). Encara més eloquent és la pron. mod. *-pskə*, unànime com hem vist, i així mateix en els noms succedanis.²

ETIM. Que és pre-romà és segur: ho hem dit ja en *E. T. C.* I, 225, sense precisar de quin branc, Aebischer, Bosch Gimpera, *AlcM.* En conjunt es marquen dues tendències: A) «lígur» (Bosch Gimpera, *Prehist. Cat.* 184, adoptat per *AlcM.*), cosa que es pot interpretar com probablement indoeuropeu, sigui presentant-ho com varietat sorotàptica, o para-cèltica o cèltica; i B) proto-hispànica (parentela ibero-basca).

A) Els arguments positius consisteixen essencialment en noms transmesos de l'Antiguitat, i sobretot en el sufix *-osco-* o *-ÿsco-* que apareix en molts NLL, de derivació sobretot antroponímica, del NO. d'Itàlia i del SE. de França. Limitant-nos a aquests últims, enumerem els següents: En el Dept. d'Alps-Marítims: *Magagnosc*; als B-Alps: *Vilbosc*, *Aubignosc*, i el femení *Manosque*; a la Drôme *Chanos(c)* i *Chamalot(sc)*; a B.-du-Rhône *Cadarosca* [963], avui escrit *Cadarot*.

En general tots postulen ç clarament (o si es vol ð), alguns amb dades ben antigues (Skok cita *Chamaloscum*, *-osco* aa. 960, 1090, 1299); el femení *Manosca* (com escriuen els trobadors) presenta avui la diftongació pròpia d'aquesta zona, inequívoca seqüela de ð: *Manuasca*, *Manoasca* (així en el *Cart.* de St. Víctor de Marsella), i *Manuesca* en un altre. Segons aquestes dades de Skok (pp. 42-47 i 40), en la zona més enllà del Roine només es veuen casos clars de *-ösc-*. Afegint-n'hi d'altres (guiats pel *TdF*), n'hi ha més, també amb ç: en el Var, *Cagnosc*, *Flaiosc*, *Artignosc*, i deçà del Roine, a l'Ardèche, *Vanosc* i *Gilhoc* [*Gilboscho*, 1218].. Tot això ha de ser amb ç (ð), encara que Skok digui *-usc-*. Amb *-ÿsc-* hi ha poc (almenys cap al Roine o més enllà): *Lantousco* (Alps-Mar.), i *Liouche* (B-Alps) i *Vernous* (fr. *Vernoux* i *Vernosc*) a l'Ardèche, *Branous(c)* (fr. *Branoux*) al NNO. del Gard.

En l'aspecte geogràfic, veiem que això, en conjunt, abunda a Provença i Ribera Baixa del Roine, amb algunes avançades en el frprov. del Roine mitjà, indicades per Skok. Però ben poc, i encara discutible, en el Llenguadoc; encara que hi incloquem *-ÿsc-*; car és ben dubtós que sigui legítim ficar-hi *-USCÓN*, base de Tarascón (segons el *TARUSCO*, *-ON*, i *Ταρούσχω* de l'Antiguitat). Res a l'Erau, la Lozere, el Tarn ni l'Aude ni més a l'Oest. Alguna avançada solta pot ser *Lavernosc* HGar. 30 k. al S. de Tolosa; car no hi ha dret a competir-hi *Toulosque* del Lot (radical ibèr. *TOLOS* + *-KA*, com *Tolosa*); i és ben dubtós que hi pertanyi *Leribosc* del Tarn-et-G.³

Pensariem, doncs, que *Biosca* pertanyi a aquest grup de NLL com suggeriren Bosch i Aebischer; i jo mateix hi he vist un enllaç ben positiu en el nom d'un poble frprov., avui oficialment *Bibost*, però amb una

-t espúria, car és *Biboscho* en doc. de 967 (i encara *Biboc* el 1286: Skok § 414). Ara bé, aquí tenim un enllaç manifest amb l'indoeuropeu: l'arrel de *βίψος*, en la seva forma cèltica *βίψος* = ll. *vivus* 'viu', 'despert' (irl. ant. *biu*), germà del gr. i del germ. *QUITK*; del qual el mateix Skok troba força descendència en NLL en *-ACUM* del frprov. (*Bevy*, *Bivien*, *Biviers*); si bé en part es tracta d'una amplificació *βίψιος*, que és d'on ve certament *Bibosc*, puix que *-VI-* romànic es converteix normalment en *-BBI-* (it. *gabbia*, cat. *gàbia*); i més al N. ho retrobem en els dos NLL *Bibos* de la Seine-Inférieure.

Doncs, veient aquest *BIVIOSCO-*, he estat, temps ha, convençut que el nostre *Biosca* vingui del corresponent femení **BIVIOSCA* o **BIVOSCA*: com sigui que la reducció d'aqueixa base a *Biosca* és fonèticament irrotxable.

Perquè, d'altra banda, si la terminació *-OSKA* té aquests enllaços certament europeus, també hi ha molts enllaços del radical *-BIV-* en NLL pre-romans més meridionals, més propers a Catalunya —sigui en l'àrea hispano-cèltica o en la sorotàptica: en la qual se sol incloure el lígur, la terra dels sufixos *-SK-*: l'ihíro-venètic *BIAUSCO* (*-ONIS*) NP en una inscripció de l'Ihírium (Holder); i com que el messapi del S. d'Itàlia era dialecte ihíric: *Ουιβών* (avui *Bivona* a Lucània) on vivia *Ουιβιος* client de Ciceró (Plutarc, *Κικέρων* xxxi, 2).

Altres ja consten com hispànics (amb sufixos indoeuropeus): la tribu dels *Bibali* (Plini = *Βιβαλών* Ptolemeu) que uns situen a la Tarraconense i altres al N. de Portugal (Holder, i *Esp. Sagr.* xl, 27); *Bibesias* riu hispànic segons el Ravenate (amb el sufix sorotàptic pre-català de *MENTESA*, *MINORISIA* / *Mendrisio*, *Albesa* etc.). *Vivanco* poble de Cast. del Nord (p. j. Villarcayo) que es revela para-cèltic pel sufix *-ANKO-*, però també cognom molt propagat en terres nostres de substrat mossàrab (Hort de *Vivancos* te. L'Énova).

En canvi hem de renunciar a servir-nos de l'analogia d'altres noms antics en *-USC-/OSC-* d'origen enterament incert.⁴ I fins i tot d'alguns que encara ens recorden notablement la forma total de *Biosca*, és inversemblant que es puguin reconduir cap al mateix ètimon.⁵

El que ens ha de posar en guàrdia davant l'acceptació d'aquesta etimologia de *Biosca* a base d'un sufix sorotàptic o lígur, és el vastíssim hiatus geogràfic, ja assenyalat, que queda entre la Segarra i l'àrea provençal dels noms en *-OSC-*. He estudiat aquesta tesi durant anys i tan a fons, que ara no he callat cap dada que pugui afavorir-la. Car encara seguia cavillant, que n'hi pogués haver alguna avançada marcant una àrea d'esvaniment només progressiu: una àrea que arribaria fins a llançar un brot isolat en *Biosca*.

I no sembla pas que hi hagi ni això. Car en el Llenguadoc, es tracta pertot de casos recusables, i en part supòsits ben erronis. *Toulosque*, uns 80 k. al N. de Tolosa, deu ser un derivat iberoide en *-CA* del nom d'aquesta ciutat (... *Toulouzette* a les Landes, i *TO-*